

บทความวิจัย

ความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อผลการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดี
และพยาธิใบไม้ตับของครูประถมศึกษาในอำเภอบ้านแฮดและอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น
Individual Differences in the Cholangiocarcinoma and Liver Fluke Prevention
Training Achievement among Elementary School Teachers
in Ban Haed and Ban Phai Districts Khon Kaen Province

ณัฐพล มีแก้ว^{1,*} อังคณา ตุงคะสมิต² ปิยะวรรณ ศรีสุรักษ์² และลัดดา คีลาน้อย²
Nattapon Meekaew^{1,*}, Angkana Tungkasamit², Piyawan Srisurak², and Ladda Silanoi²

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Faculty of Education, Khon Kaen University

² Faculty of Education, Khon Kaen University

*Email: nattame@kku.ac.th

Received 12 May 2022; Revised 28 June 2022; Accepted 30 June 2022

Abstract

Cholangiocarcinoma and liver fluke are severe issues that have a negative impact on people's lives in Thailand's northeastern areas. Understanding this health problem via the education aspect is a significant undertaking for stakeholders working in public health and education who collaborate to devise activities that enhance knowledge and awareness of the disease. To achieve the goal, enlightening the differences between individuals in educational activities is a key step in developing a learning activity that is compatible with the local context and handle problems successfully. The purpose of this study was to examine the individual differences in the cholangiocarcinoma and liver fluke prevention training achievement among elementary school teachers in Ban Haed and Ban Phai districts, Khon Kaen province. A quantitative research methodology was used. A total of 139 elementary school teachers were included in research sample. Pre and post testing was presented as a research tool. The data was analyzed using descriptive statistics and a t-test. According to the findings of the study, the majority of the trainees were female who held bachelor's degrees, and most of them worked for schools in Ban Phai district. A study of training effectiveness discovered a significant improvement in their understanding of cholangiocarcinoma and liver fluke prevention. It was also discovered that the school's different locations had a significant effect on training effectiveness. The findings expanded the body of knowledge to design a more precise form of training course in locations where the disease exists.

Keywords: Cholangiocarcinoma; Elementary school teacher; Individual differences; Liver fluke; Training

บทคัดย่อ

โรคมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ในตับเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลเสียต่อชีวิตของผู้คนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง การทำความเข้าใจปัญหาผ่านมิติการศึกษาถือเป็นความพยายามครั้งสำคัญของผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านสาธารณสุขและการศึกษา ที่ร่วมมือกันออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมองค์ความรู้และความตระหนักต่อโรคร้าย ซึ่งการทำความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมให้ความรู้ถือเป็นจุดสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ในตับในกลุ่มครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในอำเภอบ้านแฮดและอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น กลุ่มเป้าหมายได้แก่ กลุ่มครูผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 139 คน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบประเมินความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) และการทดสอบที (t-test) ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุ 41-50 ปี ส่วนใหญ่สังกัดสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี เมื่อเปรียบเทียบผลของการฝึกอบรมพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจต่อเรื่องโรคมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ในตับเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบว่าสถานที่ตั้งของสถานศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อผลการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อค้นพบจากบทความนี้ช่วยพัฒนาและออกแบบรูปแบบการจัดฝึกอบรมหลักสูตรฯ ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อโรคได้อย่างแม่นยำและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: มะเร็งท่อน้ำดี; ครูประถมศึกษา; ความแตกต่างระหว่างบุคคล; พยาธิใบไม้ในตับ; การฝึกอบรม

บทนำ

ท่ามกลางปริณิถนแห่งพื้นที่การศึกษา โรงเรียนเปรียบเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดและกระจายองค์ความรู้ที่จำเป็นต่างๆสู่ชุมชนท้องถิ่น (Antonio and Tuffley, 2014) การถ่ายทอดองค์ความรู้ดำเนินการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based) แพร่กระจายความรู้ออกสู่พื้นที่โดยรอบผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรม รวมถึงการขยายองค์ความรู้ผ่านเครือข่ายทางการศึกษา ซึ่งช่วยให้องค์ความรู้ที่มีอยู่ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น (Lander et al., 2017; Hardman et al., 2009; Maynard, 2000) อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้ต่างๆที่จะนำไปใช้ถ่ายทอดสู่ชุมชนท้องถิ่น ผู้นำไปใช้จำเป็นต้องตระหนักถึงสถานะขององค์ความรู้ที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง รวมถึงการทำความเข้าใจกระบวนการที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดภาพของการนำองค์ความรู้ไปใช้เพื่อถ่ายทอดหรือแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างแม่นยำ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน เป็นภูมิภาคสำคัญของประเทศไทยที่เต็มไปด้วยวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านวิถีชีวิตของผู้คนในแทบทุกมิติ วัฒนธรรมการบริโภคของผู้คนในภาคอีสานมีเอกลักษณ์และรูปแบบที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมการบริโภคอาหารสุกๆดิบๆ เช่น ปลา กุ้งเต้น เนื้อวัว ฯลฯ อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมการบริโภคอาหารดิบกลับทำให้เกิดปัญหาสุขภาพในหมู่ผู้คนที่บริโภคปลาดิบ นั่นคือ โรคมะเร็งท่อน้ำดี (Khuntikeo, Loilome, Thinkhamrop, Chamadol, and Yongvanit.; Sripa, 2016) ซึ่งมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมการบริโภคอาหารสุกๆดิบๆ มีรายงานวิจัยจำนวนมากสะท้อนให้เห็นถึงภัยอันตรายจากโรคมะเร็งท่อน้ำดีซึ่งพบว่า พื้นที่ชนบทของประเทศไทยกำลังพัฒนา เช่น พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีจำนวนผู้ป่วยติดเชื้อมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ในตับเป็นจำนวนมากในแต่ละปี (Sripa, Tangkawattana, and Sangnikul, 2017; Sriputta, Khuntikeo, Promthet, and Kamsa-Ard, 2013) ซึ่งสาเหตุของการเกิดโรคที่สำคัญประการหนึ่งคือ พฤติกรรมการกินอาหารสุกๆดิบๆ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แฝงฝังอยู่ในท้องถิ่นในระดับวิถีชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ดังนั้น การปรับพฤติกรรมการกินอาหารสุกๆดิบๆ ถือเป็นเรื่องท้าทายสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง

กับการแก้ไขปัญหาหมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ ที่จะเป็นต้องแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการระหว่างศาสตร์ต่างๆ ทั้งวิทยาศาสตร์สุขภาพ เทคโนโลยี รวมถึงองค์ความรู้ทางสังคมศาสตร์ เพื่อที่จะทำให้เกิดการแก้ไข้ปัญหาได้จริงและยั่งยืน

การแก้ไขปัญหาโรคมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับในจังหวัดขอนแก่นนับเป็นความท้าทายสำคัญ ด้วยความที่ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดมีลักษณะเป็นที่ราบและมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่อยู่ทั่วภูมิภาคโดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ตอนกลางและตอนล่างของจังหวัด ทำให้จังหวัดขอนแก่นมีอัตราความชุกของโรคมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับในระดับสูง (Sripa et al., 2017) ซึ่งสร้างความสูญเสียให้กับครัวเรือนและชุมชนท้องถิ่นทั้งในมิติของครอบครัวที่ต้องสูญเสียสมาชิกอันเป็นที่รัก รวมถึงมิติทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นสูญเสียอัตรากำลังแรงงานที่ก่อให้เกิดการสร้างอาชีพและรายได้ ที่ผ่านมา การนำองค์ความรู้เรื่องการป้องกันโรคมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับมาปฏิบัติในชุมชนท้องถิ่นสร้างผลกระทบเชิงบวกได้ในระดับหนึ่ง แต่ไม่สามารถบ่มเพาะคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือสามารถปรับพฤติกรรมกรรมการบริโภคของคนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน (Painsing et al., 2016) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องปรับวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริโภคของคนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านมิติการศึกษา (Education) นับเป็นวิธีการสำคัญที่จะสามารถส่งต่อความรู้จากครูผู้สอนสู่ผู้เรียนและขยายออกสู่ชุมชนท้องถิ่น

การจัดกิจกรรมป้องกันโรคมะเร็งท่อน้ำดีและโรคมะเร็งพยาธิใบไม้ตับในจังหวัดขอนแก่นโดยใช้บริบทด้านการศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการพัฒนาและผลัดถิ่นองค์ความรู้ถือเป็นความท้าทายของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคเพื่อแก้ปัญหาอย่างครบวงจร เนื่องจากการศึกษาในท้องถิ่นมีลักษณะสำคัญที่เอื้อต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ ลักษณะที่ตั้งของโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเขตชุมชนที่เต็มไปด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนกับชุมชนท้องถิ่น หรืออีกนัยหนึ่งคือระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน และสามารถขยายขอบเขตของความรู้สู่ครอบครัวและชุมชนผ่านนักเรียนและเครือข่ายการศึกษาในพื้นที่ ดังนั้นการจัดกิจกรรมป้องกันโรคมะเร็งท่อน้ำดีและโรคมะเร็งพยาธิใบไม้ตับในจังหวัดขอนแก่นจึงดำเนินการผ่านความร่วมมือจากโรงเรียนในพื้นที่ซึ่งน่าจะเป็นกลยุทธ์ที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based training) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยจำนวนหนึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือการฝึกอบรมกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งอิทธิพลของพื้นที่ สังคม วัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม การพัฒนาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาหรือพื้นที่โดยรอบให้เปลี่ยนไปจากเดิม และมีความสะดวกสบายต่อการดำเนินชีวิตด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มักจะส่งผลให้กระบวนคิด การเรียนรู้ และการใช้ชีวิตมีคุณภาพยิ่งขึ้น (Rattanasila, S, 1997) ทำให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัวที่อยากจะเรียนรู้และมีความสัมพันธ์อันดีต่อผู้สอน นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักและอยากเรียนรู้ได้อย่างดีนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมหรืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้เป็นที่สอดคล้องต้องการและเหมาะสมต่อผู้เรียน จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Lupton, 2006; Thompson, 2002; OECD, 2011; Hallak, 1977) จากเหตุผลข้างต้น ทำให้เกิดคำถามการวิจัยว่า ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ฝึกอบรมที่มีภูมิหลังที่แตกต่างกันว่ามีผลต่อผลการฝึกอบรมกิจกรรมป้องกันโรคมะเร็งท่อน้ำดีและโรคมะเร็งพยาธิใบไม้ตับอย่างไร โดยเป็นการศึกษากับกลุ่มครูระดับประถมศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมฯในพื้นที่อำเภอบ้านแฮดและอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้จะช่วยให้เกิดการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมในครั้งต่อไปที่แม่นยำและเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับในกลุ่มครูผู้สอนระดับประถมศึกษาของสถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่น

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual differences) เป็นแนวคิดทางด้านจิตวิทยาการศึกษาที่ถูกพัฒนามาจากแนวคิดเรื่องสิ่งเร้าและการตอบสนอง (Stimulus-Response) ภายใต้ฐานคติของแนวคิดคือ บุคคลมีความแตกต่างกันในด้านบุคลิกภาพและสภาพจิตวิทยา ความแตกต่างดังกล่าวเป็นเพราะบุคคลมีการเรียนรู้หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ดังนั้นจึงได้รับการเรียนรู้ที่ต่างกัน และการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่ต่างกันทำให้บุคคลมีทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อถือ และบุคลิกภาพที่ต่างกัน (Defleur, 1989 Suraphong, S., 1990) ความแตกต่างระหว่างบุคคลเกิดขึ้นทั้งจากภายในตัวบุคคล เช่น บุคลิกภาพ ทัศนคติ สติปัญญา และความสนใจ เป็นต้น และภายนอกบุคคล เช่น สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ที่ทำให้มีบุคคลพฤติกรรมที่แตกต่างกัน (Satavetin, 2005) นอกจากนี้ ความแตกต่างระหว่างบุคคลมีผลมาจากลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย

1. อายุ ความแตกต่างทางด้านอายุเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากเมื่ออายุเพิ่มมากขึ้นความสามารถในการเรียนรู้และเข้าใจต่อสิ่งต่างๆจะถดถอยอันเนื่องมาจากความเสื่อมของสภาพร่างกาย (Clark, Freedberg, Hazeltine, and Voss, 2015) อย่างไรก็ตาม มีการศึกษาจำนวนมากที่พยายามอธิบายความแตกต่างระหว่างอายุที่ส่งผลการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งออกไป 2 มิติสำคัญ ในมิติหนึ่ง มีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่บ่งชี้ว่าผู้ที่มีอายุเยอะจะเริ่มเกิดความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ต่อสิ่งใหม่ในโลกปัจจุบัน ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัวของผู้ที่มีอายุเยอะ (Eppinger and Kray, 2011; Weiler, Bellebaum, and Daum, 2008) แต่ในทางกลับกัน ผู้สูงอายุในปัจจุบันกลับมีแรงจูงใจอย่างมากในการเรียนรู้ต่อสิ่งใหม่เพื่อที่จะทำให้สามารถอยู่รอดในสังคมผู้สูงอายุ และเป็นการสร้างคุณค่าให้กับตนเอง (Thongsrikate, 2021; Chopik, Bremner, Johnson, and Giasson, 2018)

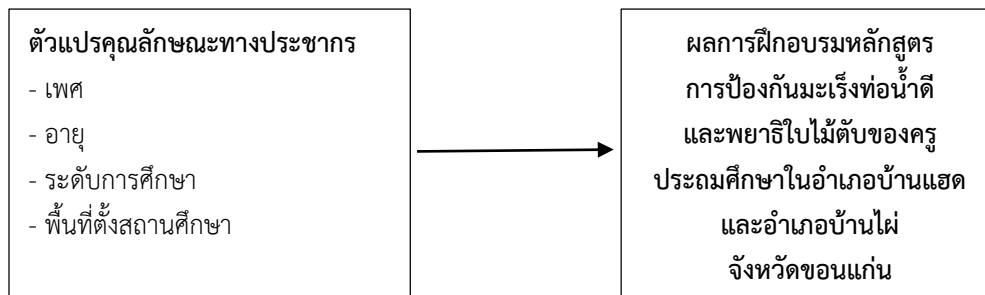
2. เพศ ความแตกต่างทางด้านเพศของผู้เรียนถือเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณา มีการศึกษาจำนวนมากที่กล่าวถึงช่องว่างระหว่างเพศ (เพศ) ที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทั้งในวัยเยาวชนและผู้ใหญ่ (Autor, Figlio, Karbownik, Roth, and Wasserman, 2020; Lei and Lundberg, 2020) อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงโอกาสทางการเรียนของผู้หญิงยังถูกจำกัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับอาชีวศึกษา หรือรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่อาศัยฝีมือ เช่น การเรียนซ่อมรถ หรือการเรียนเกี่ยวกับวิศวกรรม (OECD, 2019;) เนื่องจากข้อจำกัดทางวัฒนธรรมและสังคมที่กำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนทั้งสองเพศแตกต่างกัน

3. ระดับการศึกษา ถือเป็นคุณลักษณะสำคัญต่อการรับรู้และการเรียนรู้ที่ต่างกัน การที่บุคคลมีโอกาสเข้าถึงระดับการศึกษาที่สูงจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางและการเรียนรู้แบบเฉพาะเจาะจงที่จะส่งผลต่อการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพในอนาคต (Hasan, Adam, Mustapha, and Midi, 2010) หรือแม้แต่ประเด็นความแตกต่างทางด้านสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาก็มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เช่นกัน (O'Riordan, 1997)

นอกจากความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เป็นผลมาจากคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ สภาพแวดล้อมภายนอกก็มีผลที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลเช่นกัน สิ่งแวดล้อมถือเป็นสิ่งเร้าที่มากกระทบหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลทั้งที่เป็นสิ่งเร้าทางกายภาพและสิ่งเร้าทางจิตวิทยา มีผลทำให้บุคคลแตกต่างกัน เช่น โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมซึ่งทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กทั้งในด้านวิชาการ ด้านการปรับตัว และการพัฒนาบุคลิกภาพ ปัจจัยสำคัญในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อบุคคล ได้แก่ บุคลิกภาพของครู หลักสูตรและวิธีการสอน ลักษณะและบรรยากาศในโรงเรียน ฯลฯ หรือแม้แต่ที่ตั้งของสถานศึกษาที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมรูปแบบที่ต่างกันออกไป ซึ่งส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองกับโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชนบท เป็นต้น (Adebayo, Daniel, and Oladipupo, 2018; Rattanasila, 1997)

บทความนี้ นำตัวแปรที่เป็นคุณลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ที่ตั้งของสถานศึกษา มาใช้เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลต่อผลการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับของครูประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณในการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ กิจกรรมการฝึกอบรมครูประถมศึกษาในหลักสูตรป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูประถมศึกษามีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับโรคมะเร็งท่อน้ำดีและโรคพยาธิใบไม้ตับ และสามารถนำหลักสูตรป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม กิจกรรมการฝึกอบรมมีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 139 คน เป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภอบ้านแฮดและอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น และวิทยากรจากคณะศึกษาศาสตร์และสถาบันวิจัยมะเร็งท่อน้ำดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น 10 คน รวมทั้งสิ้น 149 คน การฝึกอบรมนี้จัดขึ้นภายใต้รูปแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based training) โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพของครูเพื่อขยายองค์ความรู้สู่นักเรียนและชุมชนต่อไป โดยมีกิจกรรมประกอบด้วย การถ่ายทอดประสบการณ์เรื่องพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีจากการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพของแพทย์ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อกิจกรรมสอน การทำสื่อประกอบการสอน และฝึกปฏิบัติการทำสื่อการเรียนรู้ และนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้นร่วมกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอบ้านไผ่และอำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ที่เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ รวมทั้งสิ้น 139 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience sampling) โดยเลือกจากครูประถมศึกษาที่เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ การวิจัยนี้เลือกพื้นที่อำเภอบ้านแฮดและอำเภอบ้านไผ่ เป็นพื้นที่ฝึกอบรมเนื่องจากทั้งสองอำเภอเป็นที่ตั้งของแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ได้แก่ แก่งละว้า ซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่มีความชุกของโรคมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับอยู่ในระดับสูง (Sripa et al., 2017)

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยตัวแปรตาม คือ ผลการฝึกอบรมฯ ขณะที่ตัวแปรอิสระคือ คุณลักษณะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และที่ตั้งสถานศึกษา โดยทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพศของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ แตกต่างกัน
2. อายุของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ แตกต่างกัน
3. ระดับการศึกษาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ แตกต่างกัน
4. ที่ตั้งของสถานศึกษาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ แตกต่างกัน

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจหลักสูตรป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับระดับประถมศึกษาเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 12 ข้อ ซึ่งถูกออกแบบให้ครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้เกี่ยวกับป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทั่วไปของโรคมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ การป้องกันโรคฯ และการนำหลักสูตรไปปฏิบัติในสถานศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงการฝึกอบรมโดยใช้วิธีการทดลองแบบก่อนเรียนและหลังเรียน (Pre and post testing) เพื่อพิจารณาผลของการฝึกอบรม ข้อมูลที่ได้จะถูกนำไปวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยสถิติ t-test (independent t-test analysis) ทั้งนี้การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยได้รับการอนุมัติจากสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการศึกษามุ่งเน้นศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคลของครูประถมศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ การนำเสนอประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นการนำเสนอคุณลักษณะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่ออธิบายคุณลักษณะเบื้องต้นของครูประถมศึกษาที่เข้าร่วมฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ ส่วนที่ 2 นำเสนอผลการฝึกอบรมหลักสูตรฯ ซึ่งเป็นการศึกษาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรม และส่วนที่ 3 นำเสนอความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อผลการฝึกอบรมหลักสูตรฯ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะของครูระดับประถมศึกษาผ่านการอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับในเขตอำเภอบ้านแฮดและอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมดเป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 139 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 82.70 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 17.30 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.20 ขณะที่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.80 ขณะที่มีกลุ่มช่วงอายุระหว่าง 20 – 30 คิดเป็นร้อยละ 20.10 เข้ารับการฝึกอบรมน้อยที่สุด ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 73.40 รองลงมาคือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 26.60 เมื่อพิจารณาจากพื้นที่ตั้งสถานศึกษาพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่บริเวณอำเภอบ้านไผ่ คิดเป็นร้อยละ 74.10 และอำเภอบ้านแฮด คิดเป็นร้อยละ 25.90 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การแจกแจงความถี่และร้อยละของกลุ่มเป้าหมาย จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และพื้นที่ตั้งสถานศึกษา (N = 139)

ข้อมูลคุณลักษณะ	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	24	17.30
หญิง	115	82.70
รวม	139	100.00
อายุ		
ต่ำกว่า 40 ปี	65	46.80
สูงกว่า 40 ปี	74	53.20
รวม	139	100.00
ระดับการศึกษา		
ระดับปริญญาตรี	102	73.40
ระดับสูงกว่าปริญญาตรี	37	26.60
รวม	139	100.00
พื้นที่ตั้งสถานศึกษา		
อำเภอบ้านไผ่	103	74.10
อำเภอบ้านแฮด	36	25.90
รวม	139	100.00

2. การเปรียบเทียบผลการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับในเขตอำเภอบ้านแฮดและอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์ผลการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับในเขตอำเภอบ้านแฮดและอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังฝึกอบรม ($\bar{X} = 11.67, S.D. = 0.69$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนฝึกอบรม ($\bar{X} = 11.23, S.D. = 1.11$) ดังตารางที่ 2 ผลการวิจัยข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงผลการฝึกอบรมที่ช่วยให้ครูที่เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจ รวมถึงตระหนักถึงความสำคัญของการกำจัดโรคฯให้หมดไปจากพื้นที่ การเข้าร่วมกิจกรรมส่งผลกระทบต่อผู้เข้าร่วมอบรม แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเรียนรู้ ความรู้ ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ สอดคล้องกับข้อเสนอของ Hardman et al. (2009), Lander et al. (2017) และ Maynard (2000) ที่เน้นย้ำว่าการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจโดยอบรมครูผู้สอน และการสร้างพื้นฐาน การพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ครูผู้สอนน่าจะมีความสัมพันธ์ต่อการผลลัพธ์ของการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในแง่ของการนำไปใช้จริง

ข้อสังเกตประการหนึ่งเมื่อพิจารณาจากคะแนนทดสอบเฉลี่ย พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในพื้นที่ตั้งสถานศึกษาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดโรคมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีโอกาสรับรู้ปัญหาของโรคและความรู้ในการป้องกันโรคและสามารถทำคะแนนทดสอบได้ค่อนข้างสูง ข้อสังเกตนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Reardon (2019)

ที่พบว่า โอกาสทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับพื้นที่ตั้งของโรงเรียนและระยะทางระหว่างบ้านและโรงเรียน ดังนั้นการพิจารณาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนจึงถือเป็นเรื่องที่ต้องคำนึงเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่นักเรียนจากทุกพื้นที่

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมของครูประถมศึกษาหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับในเขตอำเภอบ้านแฮดและอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

ตัวแปร	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P-value
ก่อนอบรม	139	11.23	1.11	- 4.454	0.000*
หลังอบรม	139	11.67	0.69		

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อผลการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับในเขตอำเภอบ้านแฮดและอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และพื้นที่ตั้งสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อผลการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับในเขตอำเภอบ้านแฮดและอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และพื้นที่ตั้งสถานศึกษาพบว่า

เพศของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อผลการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้คะแนนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฯ เพศชาย มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผู้เข้ารับการอบรมเพศหญิง

อายุของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อผลการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้คะแนนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฯ ที่อายุต่ำกว่า 40 ปี มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผู้เข้ารับการอบรมที่อายุมากกว่า 40 ปี

ระดับการศึกษาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อผลการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้คะแนนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฯ ที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี

พื้นที่ตั้งสถานศึกษาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน มีผลต่อผลการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้คะแนนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฯ ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอบ้านแฮด มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฯ ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอบ้านไผ่ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อผลการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับในเขตอำเภอบ้านแฮดและอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และพื้นที่ตั้งสถานศึกษา

ตัวแปร	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P-value
เพศ					
ชาย	24	11.71	0.751	0.248	0.804
หญิง	115	11.67	0.685		

ตัวแปร	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P-value
อายุ					
ต่ำกว่า 40 ปี	65	11.71	0.701	0.499	0.618
มากกว่า 40 ปี	74	11.65	0.691		
ระดับการศึกษา					
ปริญญาตรี	102	11.68	0.751	0.006	0.995
สูงกว่าปริญญาตรี	37	11.68	0.685		
พื้นที่ตั้งสถานศึกษา					
บ้านแอต	36	11.83	0.447	2.012	0.047*
บ้านไผ่	103	11.62	0.756		

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาข้างต้นที่พบว่า พื้นที่ตั้งของสถานศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อผลการฝึกอบรมหลักสูตรฯ อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนทดสอบเฉลี่ยของครูที่มาจากโรงเรียนในอำเภอบ้านแอตสูงกว่าคะแนนทดสอบเฉลี่ยของครูที่มาจากโรงเรียนในอำเภอบ้านไผ่ เนื่องจาก พื้นที่อำเภอบ้านแอตมีลักษณะทางกายภาพที่เป็นที่ตั้งของแหล่งน้ำขนาดใหญ่ คือ แก่งละว้า ซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่มีความอัตรากความชุกของโรคมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับในระดับสูง ทำให้พื้นที่บริเวณดังกล่าวมีกิจกรรมด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดโอกาสที่จะได้รับองค์ความรู้จากกิจกรรมในพื้นที่มากกว่าบริเวณอำเภอบ้านไผ่ และยังรวมถึงการเกิดความตระหนักต่อปัญหาโรคมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับที่คร่าชีวิตคนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทำให้ชุมชนและสถานศึกษาโดยรอบเห็นความสำคัญของปัญหาและเข้ารับการฝึกอบรมอย่างเข้มข้นเพื่อที่จะนำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับนักเรียนรวมถึงประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (OECD, 2011; Lupton, 2006; Thompson, 2002; Onokerhoraye, 1977)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อผลการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับของครูประถมศึกษาในอำเภอบ้านแอตและอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่นพบว่า พื้นที่ตั้งสถานศึกษาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน มีผลต่อผลการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ โดยที่คะแนนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฯ ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอบ้านแอต มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฯ ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอบ้านไผ่ ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับในกลุ่มครูผู้สอนระดับประถมศึกษาของสถานศึกษาในเขตอำเภอบ้านแอตและบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างนักการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องด้านสาธารณสุข ในการกำจัดโรคฯโดยใช้การศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมฝึกอบรมหลักสูตรฯช่วยให้ครูผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเกิดความตระหนักต่อภัยอันตรายที่มีสาเหตุจากพฤติกรรมบริโภคที่ผิดสุขลักษณะ รวมถึงเกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอบ้านแอตและอำเภอบ้านไผ่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นสะท้อนได้จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีระดับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับสูงขึ้น รวมไปถึงการได้ข้อค้นพบในเรื่องความแตกต่างเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อผลการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับในกลุ่มครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ข้อค้นพบดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบกิจกรรมฝึกอบรมที่เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ เพื่อที่จะส่งเสริมให้ผู้

เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติในเรื่องการป้องกันโรคมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับอย่างยั่งยืน และส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบจากการศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อการฝึกอบรมการอบรมหลักสูตรการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับในกลุ่มครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในครั้งนี้ พบว่าความแตกต่างของพื้นที่ตั้งสถานศึกษาเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อผลการฝึกอบรม ข้อค้นพบดังกล่าวช่วยให้การพัฒนาระบบการฝึกอบรมในสถานศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างพื้นที่หรือบริบทของท้องถิ่นซึ่งแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน ที่จะส่งผลให้เกิดการรับรู้หรือความเข้าใจในเนื้อหาสาระการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรข้างต้นไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาควรที่จะตระหนักและให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อบริบทเชิงพื้นที่มากยิ่งขึ้น เนื่องจากจะทำให้สามารถปรับปรุง พัฒนาระบบการให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ สิ่งที่เป็นข้อจำกัดของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ การศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคลครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกเฉพาะตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะส่วนบุคคลบางตัวแปรเท่านั้น รวมถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ยังไม่ครอบคลุม ดังนั้นข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปจึงมุ่งศึกษาตัวแปรอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีความหลากหลาย เพื่อที่จะสามารถเข้าใจและเข้าถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการฝึกอบรมหรือการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “การศึกษาระบบการนำหลักสูตรมะเร็งท่อน้ำดีและพยาธิใบไม้ตับไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาในเขตภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยกระบวนการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและเครือข่ายทางการศึกษา (บ้านแฮด-บ้านไผ่)” ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยมะเร็งท่อน้ำดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอบพระคุณคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และสถาบันวิจัยมะเร็งท่อน้ำดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณและอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการวิจัย และขอขอบพระคุณครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอบ้านแฮดและอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ที่ตอบรับการดำเนินโครงการวิจัยและให้ความกรุณาเข้าร่วมกิจกรรมและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อโครงการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- Adebayo, O. O., Daniel, O. O. and Oladipupo, F. C. (2018). Impact of School Location on Academic Performance of Home Economics Students in Junior Secondary School Certificate Examination. *International Journal of Research and Analytical Reviews*, 5(2), 1585-1589.
- Antonio, A. and Tuffley, D. (2014). Creating Educational Networking Opportunities with Scoop.it. *Journal of Creative Communications*, 9(2), 185-197.
- Autor, D., Figlio, D. N., Karbownik, K., Roth, J. and Wasserman, M. (2020). *Males at the Tails: How Socioeconomic Status Shapes the Gender Gap*. NBER Working Paper No. 27196, May.

- Chopik, W. J., Bremner, R. H., Johnson, D. J. and Giasson, H. L. (2018) Age Differences in Age Perceptions and Developmental Transitions. *Frontiers in Psychology, 9*, 67.
- Clark, R., Freedberg, M., Hazeltine, E. and Voss, M. W. (2015). Are There Age-Related Differences in the Ability to Learn Configural Responses ?. *PLOS ONE, 10*(8): e0137260.
- Defleur, M. (1989). *Theories of mass communication* (5 th ed.). New York: Longman.
- Eppinger, B. and Kray, J. (2011). To choose or to avoid: age differences in learning from positive and negative feedback. *Journal of Cognitive Neuroscience, 23*, 41–52.
- Hallak, J. (1977). *Planning the location of schools: An instrument of educational policy Paperback*. Unesco International Institute for Educational Planning.
- Hardman, F., Kadir, J. A., Agg, C., Migwi, J., Ndambuku, J. and Smith, F. (2009). Changing pedagogical practice in Kenyan primary schools: the impact of school-based training. *Comparative Education, 45*(1), 65–86.
- Hasan, N., Adam, M. B., Mustapha, N. and Midi, H. (2010). Statistical Fact of Students' Background and Academic Achievement in Higher Educational Institution, *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 8*, 79-84.
- Khuntikeo N., Loilome, W., Thinkhamrop, B., Chamadol, N. and Yongvanit, P. (2016). A Comprehensive Public Health Conceptual Framework and Strategy to Effectively Combat Cholangiocarcinoma in Thailand. *PLoS Neglected Tropical Diseases, 10*(1): e0004293.
- Khuntikeo, N. and Yongvanit, P. (2016). Conceptual Framework of Health Policy and Strategies to Administer and Manage Cholangiocarcinoma Systematically and Effectively. *Srinagarind Medical Journal, 27*(Special issue(Cholangiocarcinoma)), 422-426.
- Lander, N., Eather, N., Morgan, P. J., Salmon, J. and Barnett, L. M. (2017). Characteristics of Teacher Training in School-Based Physical Education Interventions to Improve Fundamental Movement Skills and/or Physical Activity: A Systematic Review. *Sports Medicine, 47*(1), 135–161.
- Lei, Z. and Lundberg, S. (2020). Vulnerable Boys: Short-term and Long-term Gender Differences in the Impacts of Adolescent Disadvantage. *Journal of Economic Behavior & Organization, 178*, 424-448.
- Lupton, R. (2006). How does place affect education? In: Delorenzi, Simone, (ed.) *Going Places: Neighbourhood, Ethnicity and Social Mobility*. Institute for Public Policy Research, London, UK, 59-71.
- Maynard, T. (2000). Learning to Teach or Learning to Manage Mentors? Experiences of school-based teacher training. *Mentoring & Tutoring: Partnership in Learning, 8*(1), 17–30.
- OECD. (2011). *Education at a Glance 2011: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2019). *Education at a Glance 2019: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing.

- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. (2002). Strategic Plans for the Developments of Education, Arts, and Cultures. Bangkok: Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education.
- Onokerhoraye, A. G. (1977). The Spatial Pattern of Residential Districts in Benin, Nigeria. *Urban Studies*, 14, 291-302.
- O'Riordan, J., Swai, F. and Rugumyamheto, A. (1997). *Educational Background, Training, and Their Influence on Female-operated Informal Sector Enterprises*. Research Report No. 97.3. Da es Salaam: Research on Poverty Alleviation.
- Painsing, S., Sripong, A., Vensontia, O., Pengsaa, P., Kompor, P., Kootanavanichapong N. (2016). Health Behavior Regarding Liver Flukes among Rural People in Nakhon Ratchasima, Thailand. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*, 17: 2111-4.
- Rattanasila, S. (1997). Educational Reform. *Curriculum Development Bulletin*, 16(128) January – March, 45-47.
- Reardon, S. F. (2019). Educational Opportunity in Early and Middle Childhood: Using Full Population Administrative Data to Study Variation by Place and Age. *RSF: The Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences*, 5(2) March, 40–68.
- Satavetin, P. (2003). *Communication Arts*, 10th Edition. Bangkok: Pabpim.
- Sothanasatien, S. (1990). *Communication and Society*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Sripa, B., Tangkawattana, S. and Sangnikul, T. (2017). The Lawa model: A sustainable, integrated opisthorchiasis control program using the EcoHealth approach in the Lawa Lake region of Thailand. *Parasitology International*, 66(4), 346-354.
- Sripa, B., Yongvanit, P. and Pairotekul, C. (2005). Etiology and Pathogenesis of Cholangiocarcinoma : Introduction to the Association with Liver Fluke Infection. *Srinagarind Medical Journal*, 20(3), 123-131.
- Sriputtha, S., Khuntikeo, N., Promthet, S. and Kamsa-Ard, S. (2013). Survival rate of intrahepatic cholangiocarcinoma patients after surgical treatment in Thailand. *Asian Pacific journal of cancer prevention*, 14(2), 1107-1110.
- Tamngam, P., Pamulila, S., Sarakum, N. and Inpang, S. (2019). Knowledge, Attitude, and Consumption Behavior Associated with Cholangiocarcinoma in a Sub-District, Warinchamrab District, Ubon Ratchathani Province. *Journal of Science and Technology Ubon Ratchathani University*, 21(3) September – December, 74-85.
- Thaewnongiew, K., Sithithaworn, P., Tangsawad, S., Singtong, S., Chudthaisong, N. and Tangkanakul, W. (2016). Incidence and Re-infection Rates of *Opisthorchis viverrini* in Upper Northeastern Communities of Thailand. *Journal of Health Science*, 25(3), 370-379.

- Thompson, P. (2002). *Schooling the Rust Belt Kids*. Stoke-on-Trent: Trentham Books.
- Thongsrikate, I. (2021). Well-being of Elderly Migrants Who Moved to Urban Areas in Khon Kaen Province. *Journal of Liberal Arts, Maejo University*, 9(1) January-June, 95-111.
- Weiler, J. A., Bellebaum, C. and Daum, I. (2008). Aging affects acquisition and reversal of reward-based associative learning. *Learning & Memory*, 15, 190–197.